

ТЕМИ ОТ ПЕЧАТА

21.02.2011 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България днес в медиите

Вестник Пари

✓ **Васил Велев: Тази хипотеза не може да се разглежда**

Не искам дори да мисля какво ще стане, ако Търговският регистър спре. Това означава, че спира и целият търговски оборот.

Не е възможно регистърът да не работи, в него има важни данни. Абсурд е регистрите по цял свят да работят, само ние да имаме технически проблеми. Тази хипотеза изобщо не може да се разглежда. Тя граничи със саботаж, това ще се отрази на БВП на страната, на заетостта, на цялата работа на бизнеса.

Що се отнася до ограничаване на достъпа, правилното решение е част от информацията да не се вижда от всички. Не е добре всеки да има достъп до лични данни, като ЕГН и други подобни, но всичко останало трябва да се вижда от всички.

Цитирано мнение по темата: Бизнесът: Проблемите с Търговския регистър са саботаж

<http://pari.bg/static/pdf/pages/06.pdf>

Други публикации

Вестник Пари

✓ **Общините станаха най-големият длъжник на държавата**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/04.pdf>

<http://pari.bg/static/pdf/pages/05.pdf>

✓ **Държавата събра 30 пъти по-малко приходи от приватизация**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/11.pdf>

✓ **Xetra остава система на борсата поне до ноември**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/13.pdf>

Вестник Дневник

✓ **Регистър с грешки спъва европроекти на бизнеса**

http://www.dnevnik.bg/pazari/2011/02/20/1047210_registur_s_greshki_spuva_evroproekti_na_biznesa/

Сгрешени данни в регистъра на държавните помощи лишават фирмите от шанс да получат еврофинансиране. За проблема сигнализираха консултанти и компании, пострадали от несъответствието.

Въпросът се появи на дневен ред, след като голям процент проекти по няколко схеми на оперативната програма "Конкурентоспособност" отпаднаха заради разминавания между декларираните от компаниите данни и тези в регистъра. Според фирми и консултанти в регистъра понякога се вписват не реално изплатените суми по приключили проекти, а първоначално договорените.

Като бенефициенти попадали фирми подизпълнители. При повече от един ползвател на помощта в регистъра се записвала само водещата фирма, въпреки че не получава цялата сума. Имало и случаи, при които бенефициенти са служителите на фирмата, но тя е записана като получател.

Регистърът се администрира от Министерството на финансите. В него се записват минималните помощи (до 200 хил. евро), които според правилата на Брюксел не влияят на конкуренцията, но и които кандидатите за еврофинансиране трябва да декларират.

В този обхват обичайно се движи размерът на финансиране по "Конкурентоспособност" и "Човешки ресурси", основни програми за бизнеса. В регистъра се включват и участия във финансирани от държавата или общините изложения. Данните се вписват от съответните министерства, агенции и общини, а информацията не е публична.

От финансовото министерство казаха, че не проверяват данните в регистъра и достоверността им е

отговорност на чиновниците в другите ведомства. Оттам обясниха пред "Дневник", че регистърът на практика е неофициален и се ползва само за служебна информация. За управляващите програмите "Конкурентоспособност" и "Човешки ресурси" обаче данните са официални.

Оттам казват, че са откривали единични грешки и ги коригирали след сигнали на фирмите. В икономическото министерство обмислят да отменят подаването на декларация за минимални помощи и да правят служебна проверка.

✓ Промените в търговския регистър - няма такава държава в ЕС

http://www.dnevnik.bg/analizi/2011/02/20/1047132_promenite_v_turgovskiiia_registur_-_niama_takava/

Забравиха ли хората пирамидите и измамните обещания за градове на мечтите? Мечтите може би се сбъднаха, но не тези на хората, а на получателите на парите им. Приключиха ли проблемите с кметове, поискали незаконно вписвания по партидите на общински фирми, чрез които публични пари да преминават без основание в частни джобове?

Наситиха ли се журналистите и гражданите на публичния достъп до приватизационните договори, от които да стане ясно защитен ли е бил общественият интерес при продажбата на държавни или общински фирми и имущество?

Според някои народни представители отговорът на горните въпроси е "да". Между първо и второ четене в парламента бяха внесени проблематични текстове за изменение и допълнение в Закона за търговския регистър (ЗТР). Предисторията е следната.

Търговският регистър и фирмените дела винаги са били публични в България поне от 1898 г. насам. През 2006 г. бе приет ЗТР, като за първи път бе предвиден публичен достъп до регистъра и делата и чрез интернет. Още тогава група експерти оказваха натиск достъпът да бъде заплащан за всяка справка, което щеше да ограничи публичността и да затрудни достъпа.

След становище на "Програма достъп до информация" (ПДИ) и предизвикани обсъждания парламентът реши достъпът да е неограничен и безплатен. През 2008 г. базата данни реално стана достъпна в интернет и позволява на бизнес, журналисти, юристи и граждани да правят справки, преди да инвестират или договарят с някой търговец.

Според старото правило, че няма добро, останало ненаказано,

през 2010 г. започна кампания за ограничаване на достъпа

която се позоваваше на търговци, недоволни от широката прозрачност. Така е, всеки обича да получава пари, без да дава гаранции – въпросът е дали е допустимо държавата да толерира това. През лятото на 2010 г.

Министерството на правосъдието стана инициатор на промени в ЗТР, с които се въвежда регистриран достъп до фирмените дела вместо съществуващия свободен.

Въпреки критичните становища от неправителствените организации и медиите и проведените обществени дискусии правителството внесе измененията, а парламентът ги прие на първо четене.

Преди второто четене обаче

депутат от ГЕРБ предложи още по-рестриктивни текстове

Според тях свободният достъп до фирмените дела се прекратява, като привилегията остава за адвокати, нотариуси, съдебни изпълнители, МВР и други лица по силата на служебното им положение. По този начин достъпът до фирмените дела твърде много заприличва на достъпа до държавна тайна, който според чл. 39 от Закона за защита на класифицираната информация е предоставен на президента, премиера, председателя на Народното събрание, съдии, прокурори и адвокати.

Въпросът е има ли разумна причина информацията за търговците, която

от средновековието е публична в цивилизования свят

да стигне до степен на секретност, равна на най-пазената тайна – държавната. Каква е целта на измененията? Според мотивите към правителствения законопроект тя е да се защитят личните данни на търговците. По-нататъшна информация за изложените позиции в секцията на водещата комисия по правните въпроси в сайта на парламента липсват.

Според правото на Европейския съюз търговският регистър трябва да е публичен, и то в електронен вид.

Според Директива 2009/101/ЕО на Европейския парламент и на съвета целта е третите лица да узнаят съдържанието на основните документи и друга информация на търговците, особено данни за лицата, които ги представляват.

Никъде в директивите не се споменава, че оповестяването става при "защита на личните данни". Изглежда, българските депутати са най-досетливи и изобретателни измежду всички законодатели на ниво Европейски съюз и 27-те държави членки.

В какво ще се изразят на практика промените? Нека погледнем към някои практически казуси. При справка по партидата на "Витоша ски" АД, която стана известна с проблемните опити за строеж на нови ски писти, се получава достъп до приватизационния договор от 2008 г.

Същевременно кой знае защо Столичната агенция по приватизация отказва предоставянето на договора по заявление за достъп до информация. В съдебното дело срещу отказа ѝ през 2010 г. тя представи редица свои други отказани копия от приватизационни договори. Тоест с промените в ЗТР

ще се затвори достъпът до ключови документи по приватизацията

От друг случай, в който ПДИ оказва правна помощ, чрез справка по досието на "Кремиковци" АД се получи отговор на въпроса със знанието и съгласието на държавата като акционер ли фирмата е платила многомилионна сума за неясни цели. Ключов документ в случая се явява протоколът от проведено през април 2006 г. събрание на акционерите, достъпен единствено по фирменото дело.

Чрез достъпа до фирмени дела могат да се разкрият и нередности, злоупотреби и дори далавери на длъжностни лица. В сигнал, адресиран до Агенцията по вписванията и районна прокуратура, е отразено, че скрити от общинския съвет факти за състоянието на общинско дружество в Ямбол са установени чрез "досието на фирмата от търговския регистър".

Между другото така става ясно, че представляващият фирмата е сменен от кмета без знанието и одобрението на общинския съвет, а незаконното действие е вписано без надлежна проверка в регистъра. Ето какви действия ще стават много по-трудно известни, ако се ограничи достъпът до фирмените дела.

Не е ясно какво целят вносителите. В посочените по-горе документи няма никакви лични данни. ЕГН-тата на управляващите ще продължат да са достъпни в регистъра и след промените, а и няма как да се махнат оттам без нарушение на директивите. Ясно е единствено какъв ефект ще се постигне – никаква защита на никакви лични данни за сметка на ограничен контрол върху злоупотреби с държавни и общински средства или парите на инвеститора.

** Авторът е ръководител на правния екип на "Програма достъп до информация"*

Вестник Сега

✓ Държавата трябва да остави големите проекти на бизнеса

<http://www.segabg.com/online/new/articlenew.asp?issueid=8430§ionid=3&id=0000603>

Държавата трябва да остави големите енергийни и инфраструктурни проекти на бизнеса. Това обяви президентът на "Овергаз" Сашо Дончев в първото си интервю като председател на Българската стопанска камара. "Ако "Набуко", "Южен поток", АЕЦ "Белене" са ефективни, за тях ще се намерят инвеститори, а държавата просто не трябва да пречи на тяхната нормална, пазарна реализация. Аз съм против като данъкоплатец моите пари да се инвестират, пък дори било то и в газова инфраструктура", коментира Дончев пред Дарик радио.

Той обяви, че БСК подкрепя идеите на вицепремиера Симеон Дянков за по-малко държава в икономиката. "Непрекъснато говорим, че ни липсва достатъчно административен капацитет. Това означава, че някакви неспособни, некадърни хора управляват огромни публични финанси и ги управляват зле", подчерта Дончев. Той обясни, че във Франция, ако разходите по поръчки на публичната администрация са с 30% по-скъпи, отколкото в частния, сметната палата приема, че това са неефективни разходи. У нас такова правило няма. "Основните функции на държавата са съдебна система, вътрешен ред и охрана на границата. Всичко останало може да бъде свършено по-добре в условията на публично-частно партньорство. Нашата любима държава през последните 20 години е похарчила повече от 450 млрд. лв. като данъци, събрани в бюджета. И коя социална система е подобрена - било инфраструктура, образование, здравеопазване", попита Дончев.

ПРЕПЯТСТВИЕ

Държавата няма право да поръчва и да не плаща, тъкмо обратното - тя трябва да намери механизъм да връща максимално бързо ДДС, акцизи, данъци, подчерта шефът на БСК. Той припомни, че държавата е основен виновник за междуфирмената задлъжнялост. Преди година БСК обяви, че неразплатените задължения на държавния и общинските бюджети и на държавните и общинските фирми към частния бизнес са достигнали 2 млрд. лв., а общата междуфирмена задлъжнялост е достигнала 160 млрд. лв.

Вестник Капитал

✓ Хайде, вместо да горим, да пестим

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/02/18/1046573_haide_vmesto_da_gorim_da_pestim/

Енергийната ефективност е любима дъвка на еколозите – няма неправителствена организация с еконасоченост, която да не е изчислила с подмяната на колко крушки може да се затвори един реактор на АЕЦ "Козлодуй". Тази седмица и премиерът Бойко Борисов заключи, че с промяна на осветителните тела, уредите и модернизация на електропреносната мрежа може да се затвори един хилядник на ядрената централа.

Обемът на осъществените проекти за енергийна ефективност обаче е доста по-малък от медийния шум по темата. Цялостно санираните жилищни сгради до момента са 54, т.е. 0.3% от всички сгради, които би трябвало да бъдат реновирани. Процентът на промишлените сгради, при които се прилагат някакви мерки за енергийна ефективност, е по-висок, но също е капка в морето. Докато за строежа на нови мощности се говори съвсем конкретно – тук милиард за АЕЦ "Белене", там няколкостотин за "Цанков камък", ефективността остава на заден план. Нищо, че в правителството на ГЕРБ всъщност тя има много привърженици. На практика в момента няма единна държавна политика за енергийна ефективност. Няма водещата тема. Има политики на парче, които не само че не водят до съществен резултат, но дори компрометират идеята. Пример за това са инвестициите в крџпки по старите сгради, които водят до минимално подобрене в енергийната ефективност, но за сметка на пречат на по-сериозните реновации, с по-голяма възвращаемост на инвестициите. "Това е своеобразен енергиен капан", казва Юлиан Попов от Европейската климатична фондация.

А фактите са ясни

Българската икономика е енергийно най-неефективната в Европа. Според официалните данни в енергийната стратегия на България енергийната интензивност (енергийното съдържание на единица БВП) е с 89% по-висока от тази за ЕС. Казано по друг начин, ако енергийната ефективност в страната беше близка до средноевропейската, със същото количество газ, въглища и ядрено гориво можеше да се произвежда двойно по-голям брутен продукт. Или обратното, да се изразходва двойно по-малко енергия. До този резултат се стига, въпреки че за периода 1999 - 2007 г. енергийната интензивност е спаднала с една четвърт. Всяко международно проучване извежда ефективността като най-евтината мярка за спестяване на емисии от въглероден двуокис. В проучване на McKinsey и Siemens от миналата година за потенциала на Лондон да се справи с климатичните предизвикателства се заключава, че само изолацията на сгради може да доведе до 10% по-малки емисии на CO₂. "Модните решения често са скџпи методи за намаляване на въглеродните емисии", се казва в доклада. В България обаче, когато не се говори за ядрена енергетика, се говори за фотоволтаици и вятърни перки, вместо за влагонепропускливи мембрани. Примерно.

Защо нещата мога да се променят

Ситуацията обаче има шанс да се измени. Досега спирачките бяха няколко. Инвестициите в ефективност бяха с неясна възвращаемост. Цените на енергията в България са такива, че спестяването не може да избие вложените средства. Втората причина беше прозаичната липса на пари – например националната програма за обновяване на жилищните сгради в България си остана добро пожелание, което мърда само поради активността на Програмата за развитие на ООН и спорадичната подкрепа от държавата. Дори в най-добрия период за енергийната ефективност, 2005 - 2009 г., кредитните линии (общо седем) и грантовите схеми трудно закрџляха 100 млн. годишно. И третата – нямаше достатџно воля. И най-малката съпротива срещу промените в законите за етажната собственост, които целяха да дадат малко повече права на хората, които искат да подобрят жилищната си среда, просто замразяваха промените. Сега вече има достатџно демонстрационни проекти, които показват качеството на една или друга мярка. Според експерти от Агенцията за енергийна ефективност цената на един спестен kw/h в индустрията е 46 ст. При саниране на жилища – 75 ст. Сметките на хората, участвали в програмата "Обновен дом" на ПРООН и МРРБ, спадат реално с около една трета. "Ако държавата намери ресурс за половината от необходимата инвестиция – около 5 хил. лв. на апартамент, за 70-80% от обитателите инвестицията в сериозно саниране става поносима", казва Цвета Нанџова от ПРООН. В България дори вече има "пасивна къща", т.е. сграда, която потребява до 15 kw/h енергия на квадратен метър годишно (т.е. над десет пъти по-малко от стандартните жилища). Според арх. Георги Николов от сдружението "Пасивни сгради" цената за реновирането на многофамилна сграда по такъв стандарт може да стигне до 85 евро на кв. метър. По неговите думи той вече е имал запитване от отделни общини, но пречката е Законът за обществени порџки – при цена от 600 до 800 лв. на квадрат за суперефективни прозорци няма кмет, който да се осмели на такава стџпка. Вероятно най-голямата пречка обаче е менталитетът - "ми когато запалџ цигара, цялата херметизация на ефективната къща отива на кино", обясни съмненията си инженер от голяма фирма, занимаваща се с енергийни подобрения. Средствата също могат да нараснат. ЕС вече изисква минимум 4% от парите за регионално развитие да отиват за енергийна ефективност. България най-накрая ще може да се възползва и от продажбите на свободните си квоти от Протокола Киото (вижте текста \$O₂), а от 2013 г. постепенно ще започнат да се трупат ресурси и от издаването на разрешителни за българските предприятия. Към това може да се добавят и сериозните средства във фонда "Козлодуй". Така че няма причина в България да не се отпускат поне 300 млн. годишно за реално работещи проекти.

И третият стимул е политическата воля. Санирането на жилища е идеален инструмент за печелене на популярност – множество съкооператори получават възможност да видят олющените си блокове боядисани и топли; много малки и средни фирми могат да участват в процеса; ще се нароят нови професии като професионален управител на сграда и мениджър саниране; а доста банки ще намерят по-добро вложение за

кредитите си. Погледнато по-философски, държавната инвестиция разпределя ползите от ефективността между максимален брой хора. В САЩ това стана известно като "зелен данъчен кредит". В Белгия правителството пък реши да отложи затварянето на ядрените централи на страната срещу вноски от тяхна страна за подобряване на енергийната ефективност - така че един ден да няма нужда от изграждане на заместващи мощности, когато те бъдат закрити.

В България едва ли се нуждаем от драстични мерки. Просто всеки път трябва да се изтъква сметката, че един спестен мегават струва горе-долу колкото един новопостроен.

Защо санирането не работи

1. Ниска платежоспособност - разходите на апартамент от 75 кв. м. могат да достигнат 10 хил. лева при цялостно обновяване на панелна сградата. При сегашната цена на енергията, изплащането на банков кредит може да достигне до над десет години.
2. Повечето хора се недоотопляват. След саниране на сградата, техния комфорт се подобрява, но не се намаля енергийното потребление. Така че изплащането става трудно.
3. Няма ясна собственост, а система за колективния кредит в България работи много трудно.
4. Голяма част от живеещите в сградите подлежащи на саниране, просто нямат шанс да се класират за банков кредит.
5. ЕСКО договорите, в които инвеститор влага средства в саниране, а си изплаща парите от спестената енергия, не работи при частните сгради. За да тръгне процеса, в закона за енергийна ефективност беше въведено понятието "нормализирано енергопотребление", т.е. разходът, който една сграда би трябвало да прави. Той е по-високо от реалния. На негова база се правят изчисленията за спестена енергия и съответно заплащане на ЕСКО фирмата. Подобна форма обаче може да бъде поета само от държавата и общините. Частните инвеститори няма как да плащат за фиктивно спестяване на енергия.

Какво може да се направи

1. Голяма грантова схема от страна на държавата. Първоначално субсидията се предвиждаше да бъде около 20%. Според ПРООН това мотивира само една трета от хората, които живеят в сградим които трябва да се санират. При 50%, процентът на желаещите нараства на 70-80. Националният доверителен екофонд, който трябва да управлява средствата от продажбата на CO2 квоти, дори предвижда 70% субсидия за саниране на жилища.
2. Промени в закона за етажната собственост, който да позволят по-малко от 100% от собствениците да взимат решения за теглене на колективен кредит.
3. Въвеждането на професионален домоуправител - срещу такса за успех, той да подготвя и предвижда процеса за кандидатстване, избор на фирми за енергийно обследване, подготовка на финансиране и последващ контрол по изпълнението. Тази роля могат да играят и банките, които срещу възможността да опуснат кредитите, могат да поемат ролята на мениджъри.

✓ Росен Плевнелиев: Енергийната ефективност трябва да стане приоритет като магистралите

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/02/18/1046641_rosen_plevneliev_energiinata_efektivnost_triabva_da/

Защо до този момент нямаме мащабна програма за енергийна ефективност, щом всички, поне на думи, я искат?

И при пътищата беше така - всички искаха магистрала, но нищо не ставаше. Трябва някой да я приоритетизира и да я снабди с работещи механизми – финансови и организационни. Големият проблем на България е именно този - да дефинираме няколко приоритета, да докажем, че са такива, и да се впрегнем да ги изпълним. Примерно в МРРБ ние отговаряме за 13 политики, т.е. имаме 13 приоритета. Но сме достатъчно честни да кажем, че не можем да изпълним всички. Но при пътищата доказваме, че това е приоритет не само на думи, но и на дела.

ПРОФИЛ

Росен Плевнелиев е министър на регионалното развитие и благоустройството от 2009 г. Той е един от най-популярните министри в кабинета, след като успя видимо да ускори и да подбри процеса по изграждането на автомагистрала в България.

Плевнелиев има 19-годишен опит в строителния бранш. Непосредствено преди да поеме управлението на МРРБ, ръководеше българския офис на една от най-големите германски строителни компании - Lindner. Участвал е и в реализацията на едни от най-големите инвестиционни проекти в България - "Бизнес парк София" и "Резиденшъл парк София". Плевнелиев е дипломиран инженер и е завършил Техническия университет в София.

По същия начин ми се иска да адресираме темата с енергийната ефективност. Това ще бъде много мащабна, милиардна програма...

Кой трябва да направи това? Енергийната стратегия, приета наскоро, приоритетизира ефективността, но малко на думи.

Трябва да се фокусираме върху най-елементарното - досега залагахме само на количество, но не и на качество. Ще направим едно "Белене", един "Цанков камък". Продължаваме да инвестираме в нови мощности, но не инвестираме в енергийната ефективност. Искам като министър да обърна мача. Например при санирането на жилища: инвестираме не просто в производство, а в качество на живота - повишаваме комфорта на хората и стойността на имотите им, подобряваме градската среда, създаваме работни места за малки и средни предприятия, а не на огромните строителни компании.

Не трябва ли да има един орган, който да се занимава с ефективността. Сега тя е разпръсната на много места и когато се намесят енергетиците, от идеите за енергийна ефективност нищо не остава?

Абсолютно. Те са фокусирани върху количеството и голямото харчене. Цялата идея на това правителство е да има ясна отговорност. Спомнете си, че от три агенции, които се занимаваха с ИТ нуждите на държавата, направихме една. По същия начин трябва да бъде и сега. Има агенция по енергийна ефективност, има фонд за енергийна ефективност, има фонд "Козлодуй", четири министерства - да бъдат така добри всички да работят заедно.

Колко би струвала една програма за енергийна ефективност, примерно тази, която е във вашите правомощия - санирането?

Амбицията ни е голяма. Министерството ни има изключителното преимущество в нещо, което често толкова ни липсва - последователност на действията на различни правителства. Предишният кабинет стартира проект съвместно със ПРООН за саниране на 54 жилища. Те са успели да направят половината. В най-дълбоката криза извадохме 3.8 млн. лева, за да довършим този проект. Така вече имаме пилотен проект, който е доказал своята ефективност. Имаме цифрите, имаме данните, знаем колко точно спестяват тези 1014 семейства, знаем как се подобрява тяхната среда на живот, знаем как те променят собствената си среда и ако щете, стават по-добри комшии. Тези ефекти могат да бъдат постигнати още сега. Сметката показва, че хората спестяват 1220 лв. на година, след като са инвестирали 5000 лв. в санирането на жилищата си. Тези 1220 лв., умножени по 720 хил. семейства, които се очаква да станат потенциални бенефициенти - е това е една милиардна програма, която ще стимулира икономиката.

Още тази година ще приложим модела вече върху 600 сгради. По регионална програма "Регионално развитие" резервирахме ресурс от 80 млн. лева. Сега говорим с банките, говорим с компаниите за комунални услуги, говорим с общините, с Брюксел... Говорихме с министерството на екологията парите от продажбата на CO2 да отидат за тази цел. С Министерството на икономиката и енергетиката за средствата от фонда "Козлодуй" - по-добре за такава реална идея вместо за някой съмнителен екопроект. Министърът на еврофондовете знае, че имаме готова програма и стратегия, и той трябва да намери начин да я подкрепя. Планът ни е до края на март да има първи варианти за модел и след това до 15 юни да сме окончателно готови и да стартираме с тези 600 сгради.

Защото тогава финансовите институции не са много заинтересувани в момента, ако възвращаемостта е гарантирана?

Защото трябва три неща - сигурни стимули, заинтересувани мениджъри и много говорене за смисъла от това.

Интелигентни държави като Австрия и Германия казват така - инвестирайте в енергийна ефективност, направете бъдещите АЕЦ ненужни. Държавата ще ви бъде благодарна, тъй като няма да инвестира в тези мощности, като насреща ще ви върне част от данъците. По този начин министерството на финансите в тези държави не само подпомагат ефективността, но и насърчават плащането на данъци, защото хората знаят, че ще им върнат част от парите. Този списък от стимули трябва да бъде много дълъг.

Второто е мениджърите. Те могат да бъдат банките, компаниите за комунални услуги, могат да бъдат и общините, както и други институции, които ние ще определим до 15 юни. Мениджърите ще получават такса за това, но ако имат интерес да си разширят бизнеса, те могат да помогнат на програмата и без пари. Примерно една топлофикация има интерес да организира процеса по санирането безплатно, за да може да върне обратно част от клиентите си. Банките пък могат да го управляват с идеята, че след това ще спечелят от заемите, които отпускат.

И накрая, на всички трябва е ясно какъв е големият смисъл от това, което правим. Смисълът не е просто да вземем 300 млн. от фонд "Козлодуй" и да инвестираме в количество. Или да продадем емисиите CO2 и да ги дадем за някоя креативна форма за проекти за енергийна ефективност. За съжаление думичката "зелени", дали технологии, инвестиции или икономика, доста е девалвирала. За това искаме много ясно да адресираме нещата. Без да имаме енергийна ефективност, за каква зелена икономика изобщо си говорим. За това да не залитаме в големи и модерни проекти, дайте да видим какво работи в държавата.

✓ **Още два двигателя**

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/02/18/1046529_oshte_dva_dvigatelia/

Въпреки че повечето българи все още не го усещат, икономиката бавно и устойчиво започва да излиза от кризата.

Увереност за това твърдение дават последните макроданни - второ поредно тримесечие България е с ръст на brutния вътрешен продукт (БВП) на годишна база. И ако досега той се дължеше единствено на износа, през последните три месеца на миналата година са се включили още два двигателя - потреблението и фирмените инвестиции (т.нар. инвестиции в основен капитал). Така 2010 г. завършва на плюс (макар и скромно) от 0.3% от БВП.

Очакванията на експертите са добрите новини да се пренесат и в 2011 г. Оптимизмът обаче е умерен. Приливът на чужди инвестиции ще продължава да е слаб, а за да започнат домакинствата да харчат повече, ще трябва да почакаме за малко по-ясни сигнали за възстановяване като спад на безработицата и ръст на кредитирането. Така поне през първата половина на годината основната теглеща сила на икономиката ще продължава да е експортът.

Затова и прогнозите на повечето икономисти са за не повече от 3% от БВП ръст през тази година. Наред с данните, сочещи плавно и органично възстановяване обаче, остават и някои рискове - правителството да се впусне в необмислени разходи заради предстоящите избори, европейската дългова криза да стане системен проблем, протести като в Египет да се случат и в страните - износителки на петрол, което да повиши цената му, и т.н. С други думи, ако разчитате в бизнеса си на висок ръст на икономиката, по-добре почакайте, преди да вземате важни решения.

Едно тримесечие

Икономиката е набрала скорост през втората половина на 2010 г. Най-силно е последното тримесечие, което отбелязва растеж от 1.7% спрямо предходното и 2.1% спрямо същия период на 2009 г. В сравнение с останалите страни от ЕС България се намира точно по средата (виж графиката). Добрите резултати на годишна база се дължат на ръста на износа, на държавните разходи и на инвестициите в основен капитал. На тримесечна - за пръв път от началото на кризата се увеличава и крайното потребление. Според повечето икономисти обаче това още не е устойчива тенденция. Причината е, че хората все още продължават да спестяват, сигналите от пазара на труда също са противоречиви. "Свиването на потреблението ще продължи или ще се движи около нулата през първата половина на тази година. А увеличението след това ще е с ниски темпове", прогнозира Георги Прохаски от Центъра за икономическо развитие.

Друг показател, който дава надежди за ръст на икономиката, е увеличението на инвестициите в основен капитал – и на тримесечна, и на годишна база. Ако положителната тенденция се запази и през следващите месеци, това означава нови работни места и по-бързо възстановяване на икономиката.

Основният двигател през последната година – износът, започва да забавя своя темп на растеж през последните три месеца на 2010 г. Това беше очаквано. "Експортно ориентираните компании вече достигат натоварване на мощностите си отпреди кризата. Въпросът е дали биха инвестирали в разширяване на капацитета си или първо ще пристъпят към наемане на хора", прогнозира Георги Ганев от Центъра за либерални стратегии.

Според някои икономисти положителният принос на експорта към ръста на икономиката обаче може да бъде подкопан от силно нарастващи цени на основни вносни стоки като петрол и суровини. Компаниите, които изнасят земеделска продукция и метали например, може и да спечелят от тази ситуация - тъй като ще реализират продукцията си на по-високи цени.

"Когато има инфлация - следствие от поскъпнало предлагане, тя може да причини намалено потребление и да спъне възстановяването на икономиката. Но зависи колко ще е силна в сравнение с обратните процеси - възстановяване на доверието и увеличаване на потребителското търсене, особено ако се свърже с намаляваща безработица и увеличени доходи", допълва Ганев.

И година напред

Всичко това обаче не е достатъчно, за да може българската икономика да изплува бързо от кризата. Причината е, че през миналата година преките чуждестранни инвестиции (един от основните двигатели на растежа преди кризата) са продължили да се свиват. За цялата 2010 г. те са почти 1.36 млрд. евро по предварителни данни на БНБ, или с 52% по-малко като обем спрямо предходната година (неревизирани данни). През следващите месеци вероятно данните ще бъдат ревизирани нагоре. Очакванията на икономистите обаче са през тази година преките чужди инвестиции да са не повече от 2 млрд. лв., т.е. икономиката и през тази година ще разчита предимно на вътрешни резерви.

"Ако подобрението в световен мащаб продължи, най-вероятно тази година ще започне подготовката на отделни проекти, които ще се реализират през 2012 г. Затова тази година е важна от гледна точка на натрупване на проекти и на подобряване на бизнес средата", обяснява Прохаски.

Правителството също може да даде своя принос: Първо, като продължи структурните реформи, които бяха започнати в началото на мандата на ГЕРБ, но не бяха доведени до край. И второ - като продължи да поддържа финансовата стабилност и предвидимост на бизнес средата.

✓ Яж или бъди изяден

http://www.capital.bg/biznes/finansi/2011/02/18/1046582_iaj_ili_budi_iziaden/

В далечната 1792 г. под едно дърво на Уолстрийт в Ню Йорк е основан най-могъщият двигател на американския капитализъм. През следващите векове фондовата борса на Ню Йорк (NYSE) се превръща в символ на възхода и просперитета. Тя винаги оцелява и запазва независимостта си въпреки войни и кризи като Голямата депресия, и дори в навечерието на настоящата криза успя да придобие паневропейската Euronext. Но сега, изглежда, идва краят на NYSE като американска институция. За "радост" на консервативните коментатори отвъд океана борсата вече ще е по-скоро... германска, след като обяви сливането си с Deutsche Boerse, като германците ще са водещият партньор в обединението. "Голям удар за нас", заяви брокер на Уолстрийт пред сп. Spiegel. Сенаторът от Ню Йорк Чарлз Шумър пък е категоричен, че трябва да се запази името на борсата, за да не пострада марката NYSE, както и "националният престиж". Сделката е много повече от повод за политическо говорене, още повече че тя е на гребена на цунами от консолидация на борсови оператори в цял свят.

Слухове за сливането между NYSE и Deutsche Boerse се носят от няколко години, като сделката на два пъти се разпада. Сега разговорите се водеха в пълна секретност и за да бъде шпиономанията пълна, дори определени документи и хора в двете компании имаха кодови названия. Като се има предвид големината на обединената група, притесненията за изтичане на информация са напълно оправдани. Пазарната стойност на новата компания ще е около 26 млрд. долара, като акционерите на германската борса ще държат 60% в нея, а тези в американската - останалите 40%. Годишните ѝ приходи ще са около 5.4 млрд. долара. Групата, която все още си няма име, ще доминира пазара на акции и фючърси в Европа и Северна Америка и ще има централи в Ню Йорк и Франкфурт. За американската чест остава постът на изпълнителен директор, който отива в ръцете на сегашния такъв на NYSE Дънкан Нидерауер.

Причините

При такива сливания най-честото обяснение за ползата от сделката са икономии от мащаба - в случая обединената компания ще намали годишните си разходи с около 400 млн. долара. Същото беше обяснението и при предишното сливане на NYSE - с паневропейския оператор Euronext (обединил амстердамския, брюкселския, парижкия и лисабонския капиталов пазар). Но причините са далеч по-обширни. Ролята на традиционните борси в днешната търговия с акции и други инструменти е драстично намалела заради конкуренцията от електронните платформи за търговия и други алтернативни борсови оператори. През 2005 г. 79% от обема на листваните на NYSE акции са били търгувани на самата борса. До 2010 г. този дял се е сринал до 23%. Търговията с акции и приходите от листване на компании на NYSE Euronext се понижиха с 10% през миналата година и тези дейности ще носят едва 29% от новата компания. "NYSE е притискана не само от нови играчи като електронната BATS, но и от частни борси, на които институциите търгуват помежду си в големи блокови сделки, както и от вътрешните трансакции между банките. Тези нови платформи вече носят около две трети от търговията с акции в САЩ", казва колумнистът на Financial Times Джон Гапър в свой коментар.

"Традиционните борси загубиха пазарен дял и това е опит за възвръщане на позициите", обясни Иван Такев, изпълнителен директор на Българската фондова борса, която ползва платформата на франкфуртския оператор Xetra. "Сливането между NYSE-Deutsche Boerse ще им даде предимство на пазара на деривативни инструменти. Другият мотив за сделката съвсем естествено е икономия на разходи", добави той. Борсите, чиито основни приходи идват от изтъргуваните обеми, се обръщат все повече към деривативния пазар, където се търгуват по-сложни финансови инструменти. Лидерът в Америка в тази сфера е CME Group, която също беше създадена от сливането на няколко оператора - Chicago Mercantile Exchange (CME), Chicago Board of Trade (CBOT) и NYMEX Holdings. Пазарната капитализация на групата е два пъти по-голяма от тази на NYSE. Пазарът на деривативи е същият като при акциите - частните трансакции са далеч повече от тези през борсата. Причината за това е, че много големи институционални инвеститори (и най-вече обвиняваните във всичко хедж фондове) предпочитат да сключват сделките си по-натъмно, без да се разбира от широката публика какви позиции заемат.

Регулаторите в цял свят се опитват да върнат деривативните инструменти на борсата или поне клирингът да се осъществява на едно място, което е шанс за NYSE Euronext и Deutsche Boerse. Със сливането на деривативните им дейности новият гигант ще стане лидер в този сегмент (виж таблицата). Съвместно със SIX Swiss Exchange Deutsche Borse е собственик на борсата за деривативи Eurex, докато NYSE ръководи платформата LIFFE. Всяка борса, която се занимава с търговия с фючърси като NYSE и Deutsche Boerse, е задължена да има клирингова къща, която трябва да взема депозити от брокерите, да покрива балансите и

да подсигурава изпълнението на всички контракти. Това прави търговията с фючърси далеч по-труден бизнес за операторите, но и далеч по-доходоносен заради по-малката конкуренция.

"Търговията с акции се превръща все повече във вторичен бизнес за борсите. Деривативите и подобните финансови инструменти са водещите причини за промените на пазара", казва пред в. LA Times Дарел Дъфи, преподавател в Университета Станфорд.

Според изчисления на Bloomberg от 2000 г. насам е имало сливания на борсови оператори за над 1 трлн. долара. Финансовата криза поохлади ентузиазма за обединения, но сега се наблюдава нова

консолидационна вълна

Лондонската фондова борса и канадската TMX Group вече постигнаха съгласие за сливане, което ще създаде гигант с обща капитализация на листваните компании от над 5 трлн. долара. В края на миналата година Сингапурската борса подаде оферта от 8 млрд. долара за придобиване на австралийския оператор.

"Надпреварата е кой да стане по-голям", заяви пред New York Times Ели Дарвиш, анализатор в BNP Paribas. В същото време електронните платформи също не стоят със скръстени ръце. BATS Global Markets се договори да погълне най-големия си конкурент Chi-X Europe в сделка за 360 млн. долара. CME Group също се оглежда как да разшири империята си. Двата най-големи руски оператора - Micex и RTS, също подписаха споразумение за сливане, като сделката е част от идеята на руското правителство да направи Москва международен финансов център.

Конкуренцията към големите оператори от по-малките играчи и инвестиционни банки доведе до съществени промени на водещите борси и ги направи по-гъвкави и ефикасни. Но експертите са разделени по въпроса дали консолидацията е най-добрият вариант за инвеститорите. Според изпълнителния директор на контролираната от хедж фондове и банки Chi-X Europe, Алисдър Хейнс, американско-германското обединение няма да може да се конкурира с неговата компания заради... размера си. "Техните проблеми са изчезнали - обединеното NYSE Euronext/Deutsche Boerse ще има хиляди служители, докато ние имаме 50, което значи, че ще можем да запазим таксите си минимални в сравнение с борсите", обясни Хейнс пред Reuters. Chi-X Europe се превърна в най-голямата платформа на Стария континент с 16.7% дял от търговията, при 16.4% за NYSE Euronext и 11.6% за Deutsche Boerse

И въпреки че новите платформи ще облагодетелстват големите банки и корпорации, въобще не е сигурно как ще се отразят на по-малките компании, които искат да излязат на борсата. От 90-те години насам броят на първичните публични предлагания на NYSE е рязко намалял, показва изследване на консултантската компания Grant Thornton, цитирано от FT. От 2001 г. насам е имало средно по 126 листвания на година, докато през предишното десетилетие те са били 530. "Колкото по-ефикасни стават пазарите, толкова намалява стремежът им да подкрепят малките фирми", коментира Дейвид Уейлд, анализатор в Grant Thornton.

Все още не е ясно и каква ще е ролята на регионалните борси като БФБ в цялата консолидационна вълна. "Да говорим за окрупняване при по-малките и регионални борси е по-трудно, тъй като там има други пречки - регулаторни, хармонизация на европейско законодателство и т.н. Но бизнес моделът на борсовия оператор на Виена например е основан на придобиването на по-малки оператори от региона", казва Такев. Според изпълнителния директор на софийската борса място под слънцето за по-малките играчи винаги ще има. "Със сливането на големите борсови играчи по-малките борси ще имат по-маргинално значение, но ще играят своята роля в нашия регион", допълва Такев.

Окрупняването продължава и нищо чудно в следващите дни да има още сделки. "Изяж или бъде изяден", описва ситуацията пред Wall Street Journal Ава Яскиел, адвокат по сливания и придобивания. Въпросът само е кой кого...

www.money.bg

✓ Професионално-квалификационна структура на заетите лица – състояние и развитие в основни икономически дейности

[http://money.bg/news/id_1347751196/Професионалноквалификационна структура на заетите лица състояние и развитие в основни икономически дейности](http://money.bg/news/id_1347751196/Професионалноквалификационна_структура_на_заетите_лица_състояние_и_развитие_в_основни_икономически_дейности)

Постигането на по-висока заетост на отделните групи на пазара на труда до голяма степен зависи от качествените характеристики на работната сила. В този аспект състоянието и развитието на образованието и професионалната подготовка са в основата на постигането на по-високо качество на човешкия фактор като цяло. Подготовката на квалифицирана работна сила съобразно нуждите на пазара на труда е свързана с развитие на образователната система посредством по-тясно обвързване с реалните потребности на бизнеса и съобразяване с утвърдените европейски стандарти и национални приоритети, включително и

в контекста на Стратегията „Европа 2020“

От друга страна, подобряването на качеството на работните места, като един от водещите европейски приоритети, изисква формиране на квалифицирана работна сила, притежаваща необходимото образователно равнище и професионална подготовка.

При условията, в които функционира и се променя съвременният пазар на труда - на високи изисквания по отношение на търсенето на работната сила и на засилваща се конкуренция при предлагането, образователното равнище и професионалната квалификация, степента на притежаваните ключови знания и умения стават определящи за качеството на човешкия фактор. Придобиването на нови умения, по-добрата професионална подготовка и по-високата квалификация на работната сила се превръщат в определящ фактор за приспособяване към новите условия и главно условие за повишаване на производителността на труда. Според прогнозите до 2020 г. 16 млн. работни места повече от сега ще изискват високи квалификации, а търсенето на по-ниски умения ще спадне с 12 млн. работни места. Постигането на по-дълъг работен живот ще изисква възможността да се добиват и развиват нови умения през целия живот.

Определянето на националните приоритети и разработването на конкретни мерки за подобряване на качествените характеристики на работната сила налага сериозен акцент върху изследването и анализирането на общите тенденции в състоянието и изменението на професионално-квалификационната структура на заетите лица - както на национално равнище, така и по отделните сектори и икономически дейности. Обективната оценка на основните тенденции в изменението на професионално-квалификационната структура на заетите лица в различните аспекти изисква въвеждането на количествен индикатор, базиращ се на достатъчно представителни реални данни, който същевременно да позволява съпоставимост на изследваните характеристики.

С цел изследване на състоянието и проследяване на динамиката на професионално-квалификационната структура на заетите лица е разработен квалификационен индекс по икономически дейности и региони. Използвани са данни от НОИ за периода 2008 г. и 2009 г. на база действащия класификатор на професиите и длъжностите от 2008г. Поради липсата на адекватно съответствие между двата класификатора, изследването е ограничено в посочения период.

Специално внимание е отделено на проучване на професионално-квалификационната структура на заетите в сектори и икономически дейности с определен потенциал за развитие на националната икономика, както и в области на страната, в които е концентрирана преобладаващата част от работната сила. Статията разглежда състоянието на професионално-квалификационната структура на заетите лица на база квалификационния индекс в 20 икономически дейности¹, които имат значителен потенциал за развитие на българската икономика, както и в 5-те водещи в икономически план области на страната (София-град, Пловдив, Варна, Бургас, Стара Загора). Приоритетните икономически дейности са избрани на база SWOT-анализ за потенциалните възможности за развитие на българската икономика през следващото десетилетие, който не е обект на представяне в настоящата статия.

За определяне на текущото състояние и развитието на професионално-квалификационната структура на заетите лица се изграждат два композитни индекса - квалификационен индекс по области и региони на страната и квалификационен индекс по икономически дейности. Ранжирането по квалификационното равнище на заетите по области и икономически дейности позволява добра съпоставимост между производствената и квалификационната структура в отделните региони на страната и разширяване на анализа на трудовия пазар.

Основният подход при изграждането и на двата индекса е съчетаването на наличната статистическа информация за квалификационните длъжности и икономическите дейности по области и региони на страната и тяхното ранжиране. Особеност и на двата индекса е, че измерват квалификационния потенциал (капацитет) посредством структурата на квалификационните длъжности.

Квалификационният индекс по области и региони

на страната позволява проследяване и сравняване на общото квалификационно равнище по избраните икономически дейности. Допълнително разширяване на индекса може да обхване всички икономически дейности, характерни за дадена област или регион. Същността на индекса е посредством съотнасяне на броя (дела) на заетите по квалификационни длъжности и икономически дейности кумулативно да се определи равнището на квалификационния потенциал по области и региони, от където да се изведе картина за цялата страна и се получи своеобразно ранжиране (в т.ч. бенчмаркиране). Индексът може да се изчислява, както по отделни квалификационни длъжности спрямо икономическите дейности, така и за всички квалификационни длъжности за отделна икономическа дейност.

Квалификационният индекс по икономически дейности

разкрива квалификационния потенциал по отделните икономически дейности за областите и регионите на страната. Посредством него могат да се съпоставят (ранжират) икономическите дейности спрямо нивото на квалификации, което притежават заетите в тях в областите и регионите на страната.

Широката приложимост на предложените индекси се дължи на опростената методология, която се използва при изчисляването им. Индексите се формират на база претегляне на относителния дял на заетите по квалификационни длъжности и икономически дейности. Първоначално за базов момент се приема 2008 г. като индексът се изчислява за 2009 година. Посочените индекси са кумулативни (агрегативни) и при тях се комбинират 10 (квалификационни длъжности) и 20 (икономически дейности), при което се получава сложен индекс. Това налага включването на индексни тегла за квалификационните длъжности, определящи същността и на двата индекса като претеглени агрегирани индексни числа. Общата сума на теглата на всички индексни числа в общия индекс е равна на единица и за целите на конкретния анализ е избрана следната структура на теглата по Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) и за двата индекса:

1* Президент, законодатели, висши служители и ръководители	0,28
2* Аналитични специалисти	0,20
3* Техници и други приложни специалисти	0,15
4* Административен персонал	0,10
5* Охрана и търговия	0,05
6* Персонал, зает с услуги за населението, охрана и търговия	0,05
7* Квалифицирани работници в селското, горското, рибното и ловното стопанство	0,05
8* Квалифицирани производствени работници и сродни на тях занаятчии	0,05
9* Оператори на машини и съоръжения и работници по монтажи на изделия	0,05
10* Професии, неизискващи специализирана квалификация	0,02

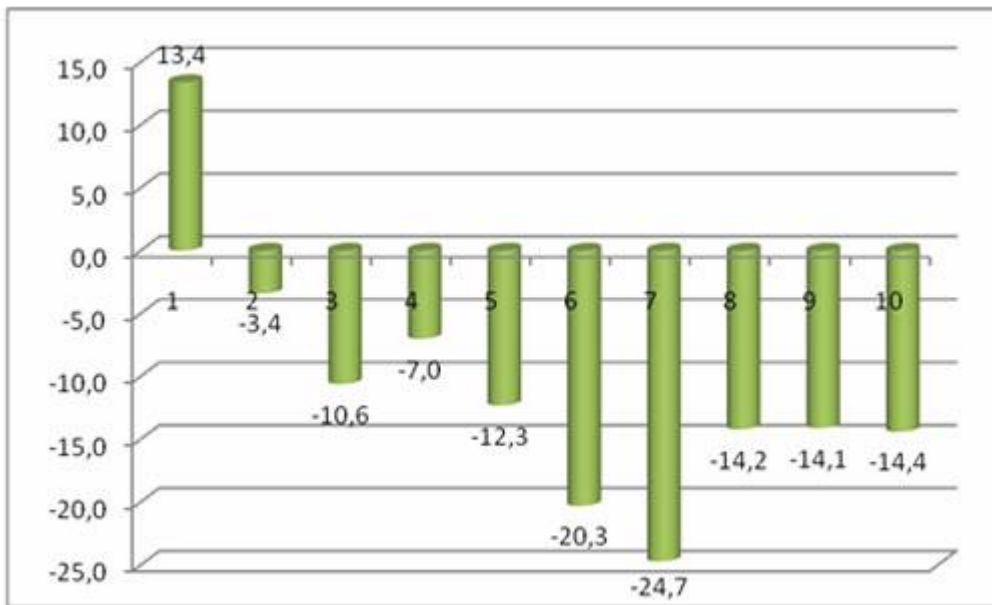
Избраното базово претегляне е в съответствие с най-разпространения метод за базово претегляне, основа на индекса на немския статистик Ласпер (Laspeyres index) - индекс на Ласперс.

Индексите са пресмятани в три разновидности - относително изменение спрямо квалификационната структура от предходната година за дадената област, шестте региони на страната и общо за страната, като ранжирането на отделните региони се прави спрямо индексните резултати на национално ниво.

Преди анализиране на резултатите

от индексите, е необходимо да се проследи динамиката на квалификационните длъжности в страната през 2009 г. в съпоставка с избраната за базова 2008 г. за избраните 20 приоритетни икономически дейности. Като цяло заетостта в 20-те избрани икономически дейности спада с 14 % през 2009 г. спрямо 2008 г., като единствената категория длъжности, която регистрира ръст е 1. „Президент, законодатели, висши служители и ръководители“ - 13,4 % на годишна база при нарастване от 36519 души през 2008 г. на 41409 души през 2009 г. в абсолютно изражение (Графика 1). Подобна динамика предопределя подобряване на квалификационната структура и това се отразява при изчисляването на индексите. Важно е да се отбележи, че не просто се регистрира задържане на заетите в тази категория длъжности, но и абсолютно и относително нарастване, което в условия на икономическа криза е показателно за преструктурирането на заетостта. Относително задържане на служителите има в категорията 2. „Аналитични специалисти“ при регистриране на незначителен спад от 3,4 %, докато най-сериозен спад се наблюдава в категория 7. „Квалифицирани работници в селското, горското, рибното и ловното стопанство“ от 24,7 % на годишна база.

Графика 1. Изменение на заетостта по категории персонал през 2009 г.(процентно изменение спрямо предходната година)

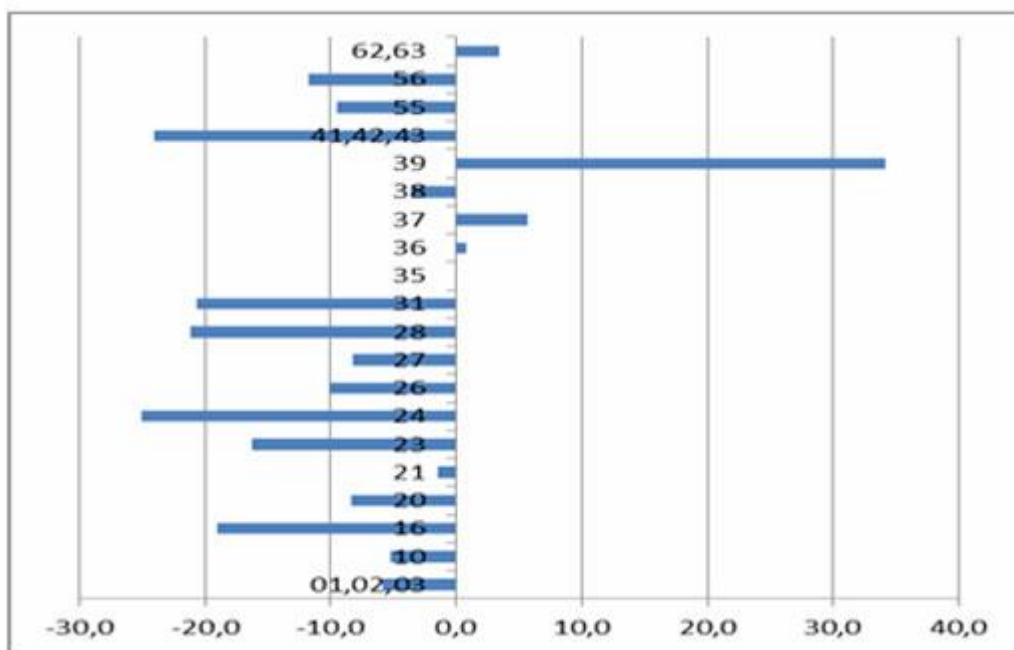
Източник: НОИ

Общият извод, който се налага е, че кризата е повлияла в посока на подобряване на квалификационната структура с увеличаване на заетостта сред по-високо квалифицираните служители (категория 1.) и рязък спад на заетостта в по-ниските квалификационни групи по избраните като приоритетни икономически дейности. Разширяването на заетите от категория 1. дори свидетелства за съзнателно търсене на по-високо квалифицирани работещи от работодателите в условия на икономическа криза и отговаря на основателния въпрос дали по-високата квалификация е достатъчно конкурентно предимство при икономически нестабилна ситуация.

Друго заключение е, че високият ръст на заетите в категория 1. се компенсира от сериозен спад сред заетите в категориите на квалифицираните работници при слабо засягане на заетостта в професии, неизискващи специализирана квалификация. Същевременно от гледна точка на развитието на приоритетните икономически дейности се наблюдава влошаване на квалификационната структура в отрасъла на селското стопанство, докато в промишлеността относително се запазва наложената структура от преди кризата. Този ефект от кризата свидетелства за подобряване на заетостта сред високите квалификационни групи и предпочитания към по-висока квалификация при запазване на заетостта.

Регионалният анализ на квалификационните длъжности показва най-значителен ръст на заетите сред 20-те приоритетни икономически дейности в категория 1. „Президент, законодатели, висши служители и ръководители“ в Южен централен район (16,4 %) при 34,8 % в област Кърджали и 34,2 % в област Смолян (Графика 2). Ръстът и в други области като Пазарджик (26,3 %), Ямбол (20,9 %) и Разград (20,1 %) се дължи на икономически дейности 41,42,43. „Строителство“ и 01,02,03. "Селско, горско и рибно стопанство".

Графика 2. Изменение на заетостта по 20-те приоритетни икономически дейности по НКПД през 2009 г. (процентно изменение спрямо предходната година)

Източник: НОИ

В категория 2. „Аналитични специалисти“ се отбелязва задържане на броя на заетите по отделните райони и области на страната в синхрон с общата наблюдавана тенденция, като най-сериозен е спадът в област Перник (общо с 49,7 % за всички икономически дейности). Най-значително редуциране на заетите в категория 2. се наблюдава в Перник при икономическа дейност 24. „Производство на основни метали“, докато за Ловеч (с общ спад от 15,4%) е икономическа дейност 28. „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“.

Сред заетите в категория 3. „Приложни специалисти“ най-значителен е спадът в Североизточния район с 13,9 %, докато в областен аспект най-значителен спад се регистрира в област Смолян (23,7 % най-вече заради строителство и селско стопанство).

В категория 4. „Административен персонал“ се наблюдава почти идентичен спад във всички региони на страната (в интервала 10-13%), като най-значителен е спадът в Североизточния район. В областен аспект отново най-негативна е тенденцията в област Смолян поради спадът сред заетите в икономическа дейност 56. „Ресторантьорство“.

В категория 5. „Охрана и търговия“ най-значим е спадът в Североизточния район с 21,7 % и област Добрич - 29,1 % поради спада в заетите от икономическа дейност 55. „Хотелиерство“.

Северният централен район отбелязва най-голям спад в категория 6. с 31 %. Област Перник отново в тази категория е областта с най-голям регрес за цялата страна - 58 % в заетостта по икономическа дейност 24. „Производство на основни метали“, а област Ямбол отбелязва изненадващ ръст от 37,4 % на заетите в 01,02,03. "Селско, горско и рибно стопанство" .

В категория 7. се наблюдава почти идентичен спад в Североизточен (27,8%) и Югозападен (27,5%) район със значително намаление на заетите в област Бургас, Варна и Добрич заради свързаните с поддръжката на флората и фауната строителни дейности.

В категория 8. се наблюдава идентичен спад с около 13 % в почти всички райони на страната с изключение на Северозападния, където спадът е с 18,4 %. Област Ловеч отбелязва намаляване на заетостта в тази категория с 26 %, което се дължи на съкращаване на дейността по икономическа дейност 28. „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“.

Замразяването на строителни работи и общият спад на заетостта в строителния бранш се отразява най-сериозно на области Варна и Добрич, което определя и значителния спад на заетите в категория 9. от Североизточния район с 19,7 %.

Най-сериозен е спадът по категория 10. в Северен централен район с 16,9 %, а в областен аспект в област Видин с 29 % най-вече в областта на селското стопанство. Като цяло във всички области се регистрира намаление в тази категория, като най-слабо е то в Силистра.

След представяне на основните тенденции в развитието на заетостта в регионален и структурен аспект се насочваме към допълнително разясняване на

същността на предложените индекси и конкретните резултати от тях

Квалификационният индекс по НКИД отчита изменението в заетостта по квалификационни длъжности в съответната икономическа дейност спрямо общата динамика на квалификационните длъжности. Чрез този индекс се проследява до каква степен квалификационната структура в дадена икономическа дейност кореспондира с регионалната или националната структура на професионалните длъжности съвкупно погледнати. Анализирането на индексните резултати от квалификационния индекс по НКИД се основава на сумарното изменение на отделните квалификационни индекси по 20-те приоритетни за проекта икономически дейности, което се отразява под формата на индексни пунктове. Посредством индексните пунктове се отчита общата динамика в квалификационната структура на база промените в квалификационните длъжности по икономически дейности. Така чрез квалификационния индекс по НКИД, освен ранжиране на областите по индексни показания за квалификационните длъжности по икономически дейности общо за 20-те приоритетни икономически дейности, може да се получи и представа за развитието на квалификационната структура на всяка от икономическите дейности в областта, региона или страната. По този начин квалификационният индекс по НКИД очертава квалификационния потенциал в дадена област и може да се използва за обосновка доколко е резонно развиването на определена икономическа дейност с оглед текущото квалификационно състояние в областта.

Определените като приоритетни области регистрират изоставане по квалификационния индекс по НКИД. София-град е на 8 място с 96 индексни точки, като ръст от 15 индексни пункта се наблюдава в 39. „Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци" най-вече сред заетите в категория 5. и 62,63. „Дейности в областта на информационните технологии" с 9 индексни пункта заради нарастване на заетите в категория 1. и 9. Значителен спад се регистрира в 24. „Производство на основни метали" (във всички квалификационни категории с изключение на 5.), а приблизително се запазва квалификационната структура в 10. „Производство на хранителни продукти", 28. „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение" и 56. „Ресторантьорство", където ръстът в категория 1. компенсира спада в останалите категории.

Област Пловдив се нарежда на 8 позиция също с 96 индексни точки, като най-сериозен ръст се отбелязва в 21. „Производство на лекарствени вещества и продукти" с 20 индексни пункта и 38. „Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали" с 11 индексни пункта при ръст във всички други квалификационни категории с изключение на 5. Най-сериозен е спадът в 37. „Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води" с цели 85 индексни пункта, характеризиращ се и без това с незначителен брой заети.

Варна е на 21 позиция с 90 индексни точки с най-сериозен ръст в 37. „Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води" с 34 индексни пункта и най-голям спад в 24. „Производство на основни метали" с 33 индексни пункта, като и в двете икономически дейности броят на заетите е малък. Приоритетната икономическа дейност 62,63. „Дейности в областта на информационните технологии" бележи ръст в областта с 15 индексни пункта най-вече заради броя заети в категория 1., 5. и 8.

Област Бургас също значително изостава в сравнение с останалите области в индекса и се нарежда на 26-о място с 87 индексни точки при ръст в 20. „Производство на химични продукти" с 44 индексни пункта и спад във втората приоритетна икономическа дейност 26. „Производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти" с 45 индексни пункта - дейности с малък брой заети в тях. Първа приоритетна икономическа дейност 62,63. „Дейности в областта на информационните технологии" отбелязва незначително повишаване от 4 индексни пункта в областта въпреки значителното нарастване на заетите в категория 1., 2. и 9.

Стара Загора се нарежда на 8-ма позиция с 96 индексни точки, подобно на София и Пловдив. Най-висок ръст в областта отбелязва 27. „Производство на електрически съоръжения" с 18 индексни пункта и най-значителен ръст в категория 1. и 62,63. „Дейности в областта на информационните технологии" с 11 индексни пункта с почти еднакъв ръст в квалификационна категория 1., 2. и 9., докато 37. „Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води" бележи спад от 61 индексни пункта при запазване на слабата си заетост. На последно място се нарежда област Перник с 85 индексни точки и най-значимо изоставане с 51 индексни пункта в 24. „Производство на основни метали" въпреки значителния ръст на заетите в категория 4.

Направеният регионален анализ на заетостта по икономически дейности показва изоставане на водещите областни градове по отношение на определените като най-перспективни за развитие 20 икономически дейности и акумулиране на квалификационен потенциал за развиването им в други областни градове, който е необходимо да бъде рационално оползотворен при провеждането на регионалните икономически и образователни политики.

Регионалният квалификационен индекс отчита изменението на заетостта по квалификационни длъжности в съответната икономическа дейност спрямо общата динамика на заетостта в дадената икономическа дейност. По този начин посредством индекса се проследява до каква степен квалификационната структура в дадена икономическа дейност кореспондира с регионалната или националната квалификационна структура на

заетостта по икономически дейности. Индексът е пресметнат общо за 20-те избрани приоритетни икономически дейности и показва съвкупния квалификационен потенциал по области на страната. Значителното нарастване на квалификационните длъжности в категория 1. през последната година с 13,4 % рефлектира върху индексните резултати и 21 от областите в страна, отбелязват подобряване на квалификационната структура. В значителна степен тази динамика се дължи и на голямото тегло от 28 %, дадено на заетите в категория 1. при изчисляването и на двата индекса. Значително по-добрите резултати при изчисляване на регионалния квалификационен индекс от квалификационния индекс по НКИД обуславят, че **промените в заетостта по квалификационни длъжности през последната година са в еднаква посока и е обща тенденцията за запазване и дори повишаване на заетостта сред най-високо квалифицираните работници и служители**. В друг аспект, големите различия и влошаване при индексните оценки в квалификационния индекс по НКИД сочат, че **по различен начин кризисната динамика засяга отрасли от националната икономика в различни области и региони на страната**, което в бъдеще би се отразило върху стопанската отраслова структура и по квалификационни длъжности.

Основни изводи:

- Наблюдава се задържане и дори разширяване на заетостта сред най-високо квалифицираните категории служители в условия на икономическа криза;
- Регистрира се прираст на заетите в квалификационна категория 1. „Президент, законодатели, висши служители и ръководители“;
- Заетостта в аграрния сектор и строителството е много по-широко засегната и редуцирана, отколкото в промишления сектор;
- Много по-значително е относителното намаляване на заетостта в големите градове и области, отколкото в по-малките населени места, което рефлектира и в по-сериозни изменения в квалификационната им структура;
- Сериозно изоставане по квалификационен потенциал и влошена квалификационна структура се отчита в области Варна и Бургас, които са водещи за развитието на туризма в страната;
- Налице са отрасли от националната икономика, за които не се подготвят кадри и квалификационния потенциал е много нисък, а развитието им все повече се налага като приоритетно.

¹По Национална класификация на икономическите дейности (НКИД) 2008: 01,02,03. Селско, ловно и горско стопанство; 10. Производство на хранителни продукти; 16. Производство на дървен материал и дървени изделия; 20. Производство на химични продукти; 21. Производство на лекарствени вещества и продукти; 23. Производство на изделия от неметални минерални суровини; 24. Производство на основни метали; 26. Производство на компютърни и комуникационна техника, електронни и оптични продукти; 27. Производство на електрически съоръжения; 28. Производство на машини и оборудване; 31. Производство на мебели; 35. Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива; 36. Събиране, пречистване и доставяне на води; 37. Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води; 38. Събиране и обезвреждане на отпадъци; 39. Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци; 41,42,43. Строителство; 55. Хотелиерство; 56. Ресторантьорство; 62,63. Дейности в областта на информационните технологии.

*Авторите са съветник и експерт в Икономическия и социален съвет на Република България